

การศึกษาแนวทางการบรรเทาปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า: กรณีศึกษาดำบลวังด้ง อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

(THE STUDY OF HUMAN-ELEPHANT CONFLICT ALLEVIATION: A CASE STUDY OF TUMBON WANGDONG, AMPHOE MUANG, KANCHANABURI)

นพพร อังศุโชติ 4937609 ENTM/M

วท.ม. (เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: กุลวดี แก่นสันติสุขมงคล, Ph.D., เรวดี โรจนกนันท์, Ph.D.,
กาญจนา นาตะภากร, Ph.D.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า ที่ตำบลวังด้ง อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาในแนวทางการจัดการที่ยืดหยุ่นปรับตัว (Adaptive Management) ผลของการศึกษาพบว่า ในอดีตสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของรัฐ ทำให้เกิดการบุกรุกถิ่นที่อยู่อาศัยของช้างป่า เกิดจากสาเหตุ 2 ประการ คือ การรุกล้ำพื้นที่รอบชายป่า และการบุกรุกเข้าไปในพื้นที่ป่า ปัจจัยหลักที่ทำให้ช้างป่าออกมานอกพื้นที่ป่า ประกอบด้วย การที่มนุษย์เข้าไปทำกิจกรรมในพื้นที่ป่า ปัจจัยดังกล่าวทำให้ช้างป่าบุกรุกเข้ามาในพื้นที่การเกษตร ประกอบด้วย แหล่งน้ำในพื้นที่ชุมชน แหล่งอาหารในพื้นที่เพาะปลูก และปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการบุกรุกถิ่นที่อยู่อาศัยของช้างป่า ประกอบด้วย 3 ปัจจัยที่สำคัญ คือ ปัจจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของรัฐ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับช้างป่า และปัจจัยด้านสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคม และวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในระยะแรกเป็นการป้องกันโดยเทคนิควิธีของท้องถิ่น ในระยะที่สองเป็นการนำเอาบทเรียนจากในอดีต การศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบปัญหามาพัฒนาวิธีป้องกันช้างป่าไม่ให้บุกรุกพื้นที่การเกษตร และในระยะที่สามเป็นการเรียนรู้จากบทเรียนในอดีตประกอบกับผลการศึกษาของนักวิชาการมาใช้ในการกำหนดแนวทางการบรรเทาปัญหาและผลการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาพบว่าชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีแนวทางการจัดการที่ยืดหยุ่นปรับตัว (Adaptive Management) ในการแก้ไขและบรรเทาปัญหาในชุมชนได้ แต่ยังขาดการวิเคราะห์ระบบและวิสัยทัศน์ร่วมกันกับทุกๆ ฝ่าย เพื่อการแก้ไขปัญหาในระยะยาวต่อไป

คำสำคัญ: การจัดการที่ยืดหยุ่นปรับตัว/ความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า/เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ

THE STUDY OF HUMAN-ELEPHANT CONFLICT ALLEVIATION: A CASE
STUDY OF TUMBON WANGDONG, AMPHOE MUANG, KANCHANABURI

NOPPORN ANSUCSOTE 4937609 ENTM/M

M.Sc. (TECHNOLOGY OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT)

THESIS ADVISORS: KULVADEE KANSUNTISUKMONGKOL Ph.D.,
RAYWADEE ROACHANAKANAN Ph.D., KANCHANA NAKHAPAKORN Ph.D.

ABSTRACT

The objective of this research is to study the development and cause of the conflict between human and wild elephants at Tumbon Wangdong, Amphoe Muang, Kanchanaburi and analyze the potential of the community and relevant stockholders in solving the problem according to Adaptive Management. The result of the study shows that the socio-economic development was the major factor inducing human settlement in the elephants' habitat. Nevertheless, at present there are two reasons: human intrusion in and around the forest. The factor encouraging wild elephants to come out of the forest areas is human activities. The factors attracting the animals to agricultural areas are water supplies and food resources. Meanwhile, the three factors causing human intrusion into the animals' habitat are 1) the socio-economic development of the community 2) the current management of wild elephants, and 3) social factor which is relevant to social structure and the way of living of the local people. The first step of solving the conflict between human and elephants is following folk wisdom. The second step is taken by using past experiences to develop the prevention in order not to let the animals invading agricultural areas. The third step is learning from their own experiences as well as academic research in order to set direction and solution to deal with the conflict problem. The result of stakeholders' potential analysis shows that community and relevant organization follow adaptive management in solving human-elephant conflict in the area but still lack of systems analysis and vision to solve the conflict in the long term.

KEY WORDS: ADAPTIVE MANAGEMENT/HUMAN-ELEPHANT CONFLICT/
SALAKPHRA WILDLIFE SANCTUARY.

189 pp.